

JAUNIMO POLITIKOS ĮGYVENDINIMO PLĖTROS TRAKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖJE 2022–2024 METAIS

GALIMYBIŲ STUDIJA
2021 metai, Trakai

Užsakovas – Trakų rajono savivaldybės administracija
Daiva Umbrasienė
Jaunimo reikalų koordinatore (vyr.specialistė)
tel. 8 528 70 475
el. paštas daiva.umbrasiene@trakai.lt
Vytauto g. 33, LT-21106 Trakai
www.trakai.lt

Galimybių studijų parengė
VšĮ Politikos tyrimų ir analizės institutas
Ekspertai Nerijus Miginis ir Marius Ulozas

Leidinio dizainas
Urtė Narkevičiūtė

ĮVADAS

2021 metais Trakų rajono savivaldybė (toliau – savivaldybė) įsigijo JAUNIMO POLITIKOS ĮGYVENDINIMO PLĖTROS TRAKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖJE 2022–2024 METAIS GALIMYBIŲ STUDIJĄ (toliau – galimybių studija). Savivaldybė siekia kokybiškai įgyvendinti valstybės perduotą savivaldybėms jaunimo politikos funkciją. Trakų savivaldybė siekia tapti labiau #jaunimui draugiška, kurti galimybes jaunimui būti ir veikti rajone bei stiprinti vietos tapatybę.

Šios galimybių studijos tikslas – parengti gaires, kaip plėsti ir kokybiškai įgyvendinti jaunimo politikos priemones Trakų rajone.

Rekomendacijų tikslas – pateikti siūlymus, kaip pagerinti jaunų žmonių gyvenimo sąlygas ir didinti paslaugų, skirtų jauniems žmonėms, prieinamumą Trakų rajono savivaldybėje.

Galimybių studijos uždaviniai:

- Identifikuoti esmines Trakų rajono jaunimo problemas, jų priežastis, bei jaunuolių poreikius savirealizacijai;
- Išsiaiškinti Trakų rajono jaunų žmonių požiūrį į jaunimo situaciją ir esamas problemas, jų nusiteikimą prisidėti prie problemų sprendimo;
- Identifikuoti potencialias jaunimo politikos stiprinimo kryptis;
- Pasiūlyti alternatyvias priemones kokybiškam jaunimo politikos Trakų rajono teritorijoje įgyvendinimui.

Rengiant galimybių studiją buvo atliktas kokybinis mišrios metodikos taikomas tyrimas. Tyrimu buvo siekiama sužinoti kaip suinteresuotosios grupės (remiantis technine specifikacija), t.y. dirbantieji su jaunimu, bendruomenių atstovai, savivaldybės specialistai, įstaigų vadovai, seniūnijų atstovai ir jauni žmonės mato jaunimo situaciją Trakų rajone, kokias pagrindines jaunimo problemas ir interesus įvardija.

Tyrimo uždaviniai:

- Pažinti vyraujančią požiūrį į jaunimo situaciją, jaunimo problemas ir laisvalaikio praleidimo galimybes;
- Sužinoti suinteresuotų grupių požiūrį, kur ir kokios paslaugos jaunimui yra reikalingos;
- Išanalizuoti esamas teises kokybiškų paslaugų jaunimui teikimo prielaidas.

Rengiant galimybių studiją buvo naudojami šie tyrimo metodai:

- Savivaldybės vidutinės ir ilgos trukmės strateginių dokumentų analizė;
- Analizuojami statistiniai duomenys;
- Pusiau struktūruotos, nuotolinės fokus grupės su Trakų rajono jaunais žmonėmis, valstybės tarnautojais, politikais ir specialistais, tiesiogiai dirbančiais su jaunimu;
- Internetinė jaunų žmonių apklausa apie jaunimo problematiką savivaldybėje ir jaunų žmonių interesus, poreikius;
- Internetinė Trakų rajono seniūnijų apklausa, siekiant išsiaiškinti paslaugų jaunimui poreikį bei prieinamumą.

Iš viso žvalgomojoje tyrimo dalyje, 2021 metų lapkričio mėn. dalyvavo 14 dalyvių. Buvo organizuotos 2 fokus grupės, 3 ekspertiniai interviu. Internetinę anketą užpildė 242 respondentai. Remiantis tyrimo duomenimis buvo parengtos rekomendacijos. 2021 m. buvo surengta vieša diskusija su Trakų rajono bendruomene, sprendimų priėmėjais, jaunais žmonėmis, kurios metu buvo aptartos tendencijos, rekomendacijos ir jų galimas įgyvendinimas.

Duomenų analizės eiga:

Tyrimo duomenys yra pateikiami tyrėjų terminais. Duomenys buvo nagrinėjami induktyviai, netaikant iš anksto numatytų kategorijų. Analizės metu duomenys buvo suskirstyti į prasminius vienetus, juos koduojant ir pasižymint esmines mintis. Vėliau vyko empirinis kategorijų aprašymas, kurio metu buvo išryškintos pagrindinės tyrimo įžvalgos.

Trakų rajono savivaldybės pagrindiniai jaunimo politikos rodikliai

Trakų rajono savivaldybė išgyvena panašius procesus, kaip ir kitos didžiųjų miestų kaimynystėje esančiose savivaldybės – Elektrėnų, Jonavos, Kretingos, Kazlų Rūdos. Jose mažesnis nei vidutinis nedarbo lygis, mažėjantis kaimo gyventojų skaičius, lėčiau nei visos šalies mastu mažėjantis jaunimo skaičius.

Trakų rajono savivaldybėje 2021 metų balandžio mėn. duomenimis gyveno 5911 jaunuolių (nuo 14 iki 29 metų). Tai sudarė 17,8% visų savivaldybės gyventojų, šalies mastu jaunuoliai sudaro 18,3% visos populiacijos. Per penkis metus Trakų rajone sumažėjo 519 jaunais žmonėmis – 8,1%, šalyje sumažėjo jaunų žmonių 12,2%, tai sudaro 67 818 jaunus žmones.

Užimtumo tarnybos duomenimis 2021 m. kovo mėn. jaunimo nedarbo lygis Trakų rajone siekė 11,3% (jaunuolių amžius 16–29 m.), šalies mastu vidurkis didesnis – 13,3%.

Neformaliojo švietimo veiklose (būreliuose) rajone dalyvauja 24,77% visų moksleivių (2019 m. mokinių registro duomenys), šalies mastu – 24,04%.

Trakų rajono savivaldybėje po mokyklos baigimo netęsiančių mokslų profesinėse mokyklose, kolegijose ir universitetuose jaunuolių skaičius siekia 40,64%, nuo visų tais metais baigusių jaunuolių skaičiaus, šalies vidurkis yra 34,51%. Šį skaičių paaiškina mažesnis nedarbo procentas (iš karto po mokyklos pradeda dirbti), populiarėjanti galimybė pasiimti laisvus metus (angl. k. – gap year), savanoriška karinė tarnyba ir kitos priežastys, pavyzdžiui darbas užsienyje.

Trakų rajono jaunimo politikos, darbo su jaunimu ir jaunimo projektų rodikliai

Trakų rajono savivaldybėje veikia 6 jaunimo organizacijos, neformalios jaunimo grupės ir nacionalinių jaunimo organizacijų padaliniai. Taip pat, veikia 11 su jaunimu dirbančių organizacijų. Jaunimo atstovai į šią tarybą yra renkami tiesioginių rinkimų būdu, 2 metų kadencijai. Jaunimo reikalų tarybą sudaro 10 narių, kurių pusė yra savivaldybės administracijos ir tarybos atstovai, kita pusė – jaunimo atstovai.

Trakų rajono savivaldybėje atvirą darbą su jaunimu bei mobilų darbą su jaunimu vykdo Trakų jaunimo ir turizmo centro filialai: Lentvario jaunimo centras, Trakų atvira jaunimo erdvė ir Aukštadvario atvira jaunimo erdvė. Mobilus darbas su jaunimu vykdomas 4–se seniūnijose: Rūdiškių, Senųjų Trakų, Paluknio bei Onuškių. Šios paslaugos atitinka darbui su jaunimu keliamus reikalavimus bei principus. Savivaldybė siekia šias paslaugas plėsti, skiriant didesnes patalpas, steigiant naują atvirą erdvę bei didinant savivaldybėje dirbančių jaunimo darbuotojų skaičių.

Trakų rajone vykdomas jaunimo informavimas ir konsultavimas, veikia 1 regioninis Eurodesk padalinys.

Trakų rajono savivaldybėje formuojasi tarpžinybinio bendradarbiavimo jaunimo politikos srityje tinklas. 2021 metais gerasis bendradarbiavimo pavyzdys buvo emocinio palaikymo jaunimui suteikimas bendradarbiaujant darbo su jaunimu paslaugų teikėjams, Trakų visuomenės sveikatos biurui ir Trakų rajono savivaldybės pedagoginei psichologinei tarnybai.

Savivaldybė vykdo Jaunimo užimtumo, verslumo ir integracijos į darbo rinką priemonę (2021–ais metais buvo skirti 8 455,00 eurai) ir Jaunimo projektinės veiklos finansavimo iš Trakų rajono savivaldybės biudžeto konkursą (2021–ais metais buvo skirti 13004,00 eurai).

Trakų rajone įgyvendinama Jaunimo savanoriška tarnyba – veikia 5–ios savanorius priimančios organizacijos, veikia 2 Europos savanorių tarnybos akreditaciją turinčios organizacijos.

2018 – 2020 metų laikotarpiu Trakų rajono savivaldybės teritorijoje veikiančios organizacijos ir institucijos negavo Europos savanorių tarnybos programos projektinio finansavimo. Tuo pat laikotarpiu buvo finansuoti 6 Erasmus+ programos projektai.

Anketinė jaunimo apklausa

Internetinė jaunimo apklausos anketa buvo pildoma 2021 m. lapkričio mėnesį. Ją užpildė 242 respondentai, anketai ir jos duomenų analizei neaikomi akademinio tyrimo reikalavimai.

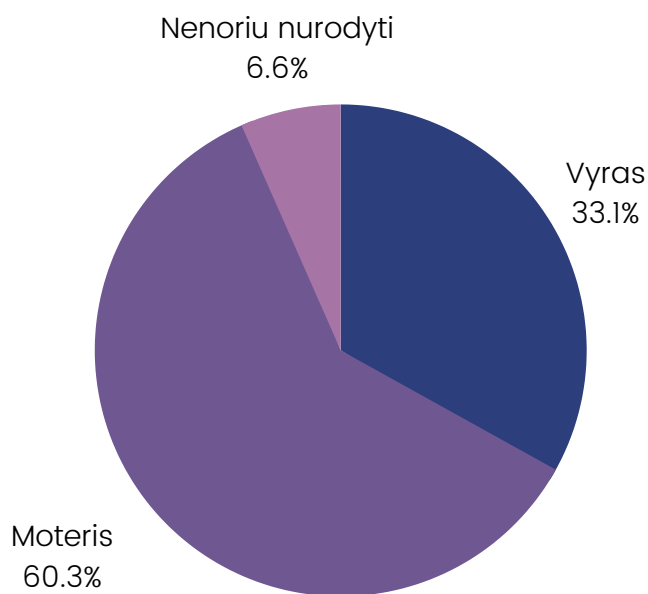
Anketinė jaunimo apklausa

Internetinė jaunimo apklausos anketa buvo pildoma 2021 m. lapkričio mėnesį. Ją užpildė 242 respondentai, anketai ir jos duomenų analizei neaikomi akademinio tyrimo reikalavimai.

Sociologinė informacija

Jūsų lytis?

242 atsakymai

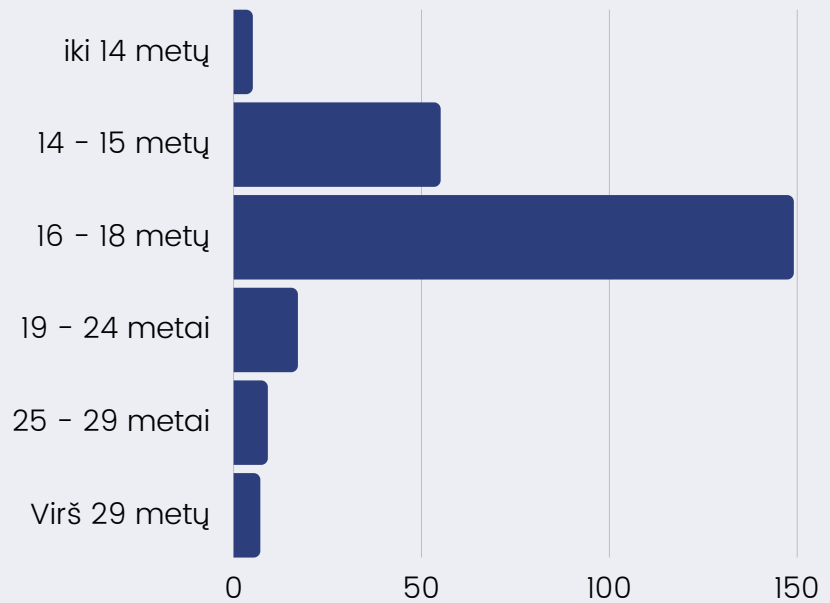

Grafikas Nr. 1

Anketą užpildė 146 merginos, 80 vaikinai, 16 respondentų nenorėjo nurodyti savo lyties. Rengiant panašias anketas procentinis respondentų pasiskirstymas buvo panašus, merginos sudaro $\frac{2}{3}$ visų atsakiusiųjų.

Jūsų amžius?

242 atsakymai

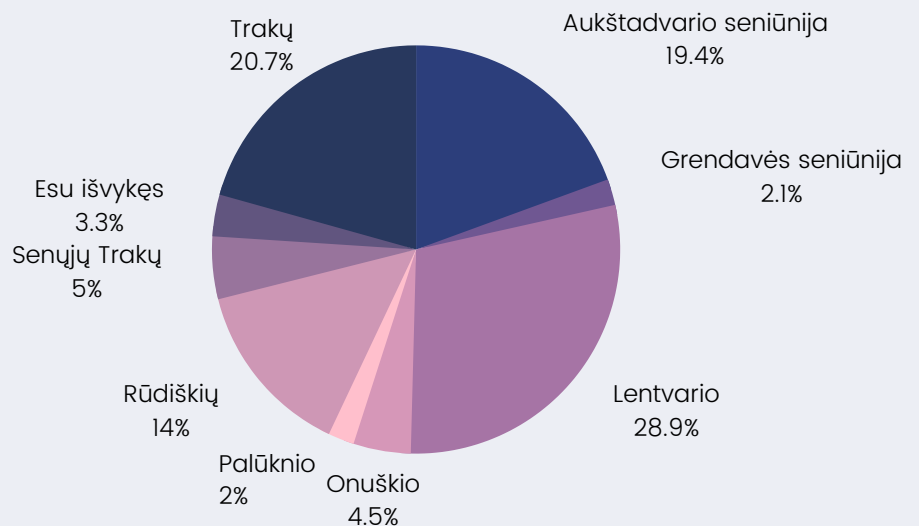

Grafikas Nr. 2

Anketą užpildė 5 respondentai iki 14 metų, 55 respondentai patenka į 14 – 15 metų amžiaus kategoriją, 149 respondentai į 16–18 metų, 17 respondentų į 19–24 metų, 9 respondentai į 25–29 metų, 7 atsakė, kad yra vyresni nei 29 metai.

Jūsų gyvenamoji vieta?

242 atsakymai

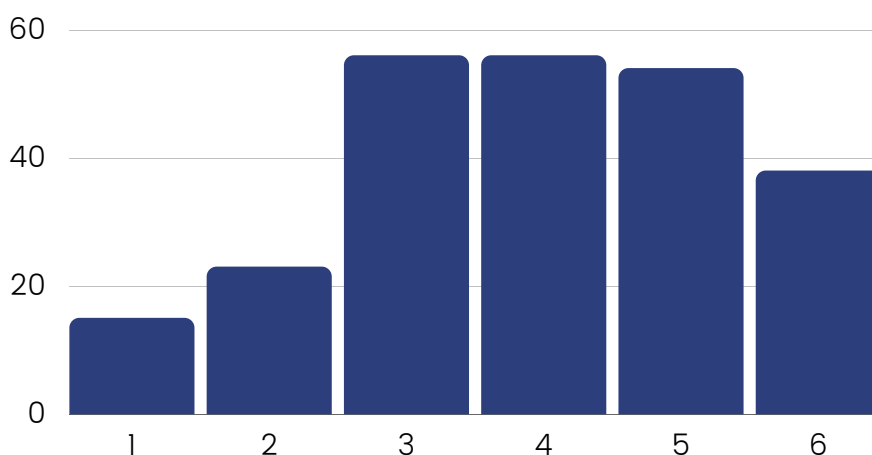

Grafikas Nr. 3

50 respondentų gyvena Trakų seniūnijoje, 47 respondentai gyvena Aukštadvario seniūnijoje, 70 Lentvario seniūnijoje, 12 Senųjų Trakų seniūnijoje, 11 Onuškio seniūnijoje, 34 Rūdiškių seniūnijoje, 8 respondentai yra išvykę studijuoti ar gyventi į užsienį, po 5 respondentus gyvena Paluknio ir Grendavės seniūnijoje.

Kiek esate patenkinti galimybėmis sportuoti, užsiimti fiziškai aktyvia veikla savo gyvenamojoje aplinkoje? (1 - mažiausias pasirinkimas, 6 - didžiausiais)

242 atsakymai

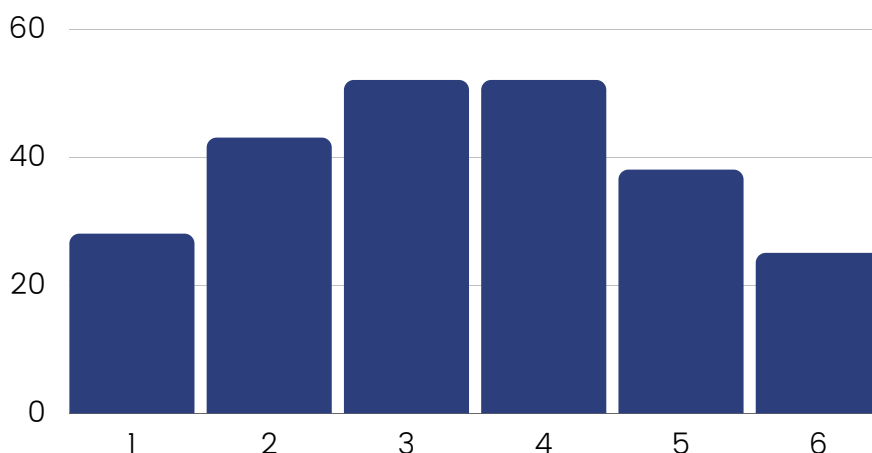

Grafikas Nr. 4

61,1% visų respondentų teigiamai vertina galimybes sportuoti Trakų rajono savivaldybėje. Palyginimui, Kretingos raj. savivaldybėje galimybes sportuoti teigiamai vertina 68,2% respondentų. Lentvario seniūnijoje gyvenančių respondentų pasirinkimų vidurkis yra 4, Aukštadvario – 3,7.

Kiek esate patenkinti neformaliojo švietimo (būrelių) pasiūla savo gyvenamojoje aplinkoje? (1 - mažiausias pasirinkimas, 6 - didžiausias)

238 atsakymai

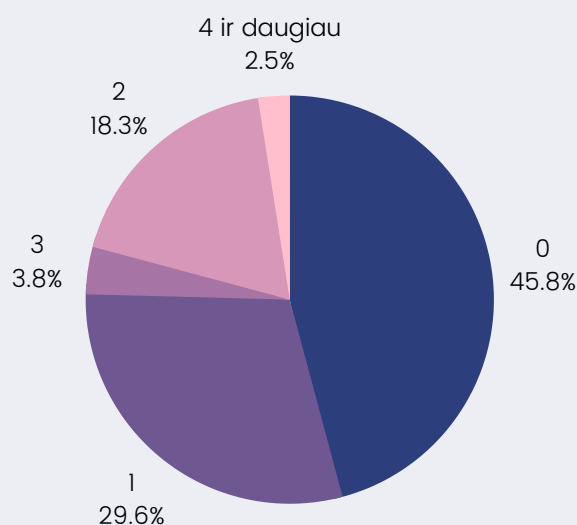

Grafikas Nr. 5

51,7% respondentų yra labiau nepatenkinti neformaliojo švietimo pasiūla, 48,3% yra patenkinti. Lentvario seniūnijoje gyvenančių jaunuolių pasirinkimų vidurkis 3,2. 29,6% anketos respondentų lanko 1 būrelį, 18,3% – 2 būrelius, o 6,3% – 3 ir daugiau būrelių.

Kiek neformaliojo švietimo (būrelių) veiklų lankote?

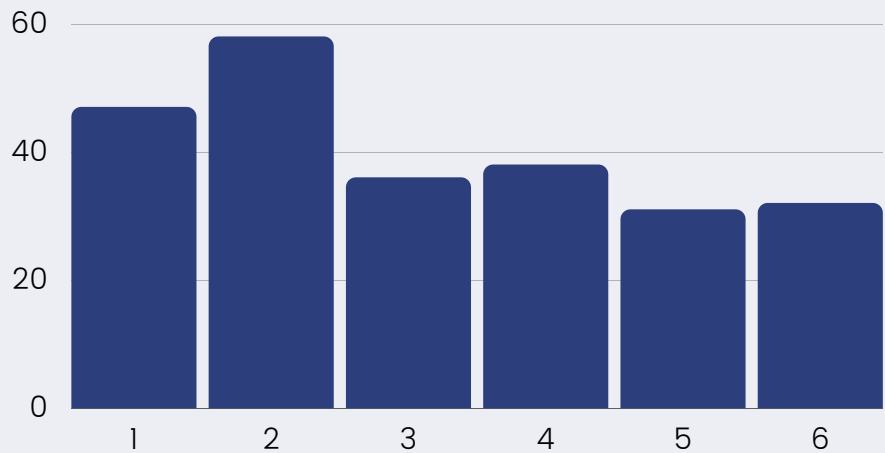
240 atsakymų

Grafikas Nr.6

Kiek esate patenkinti NEMOKAMOMIS laisvalaikio praleidimo galimybėmis savo gyvenamojoje aplinkoje? (1 - mažiausias pasirinkimas, 6 - didžiausiais)

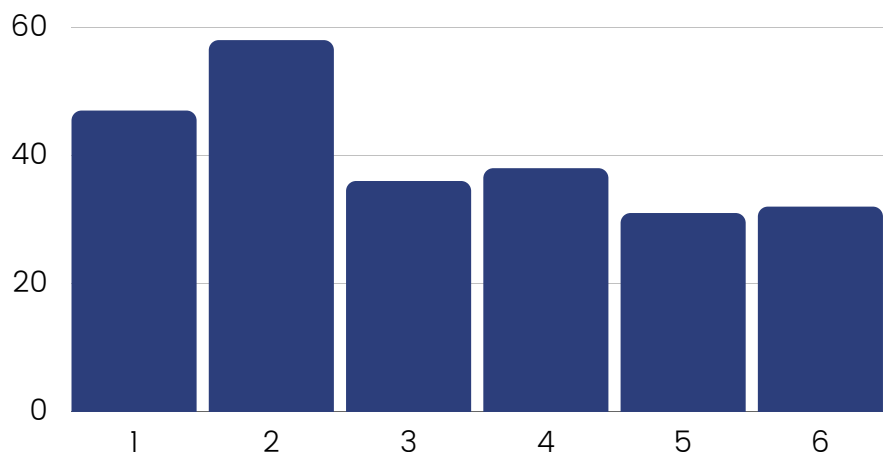
242 atsakymai

Grafikas Nr. 7

Kiek esate patenkinti MOKAMOMIS laisvalaikio praleidimo galimybėmis savo gyvenamojoje aplinkoje? (1 - mažiausias pasirinkimas, 6 - didžiausiais)

242 atsakymai

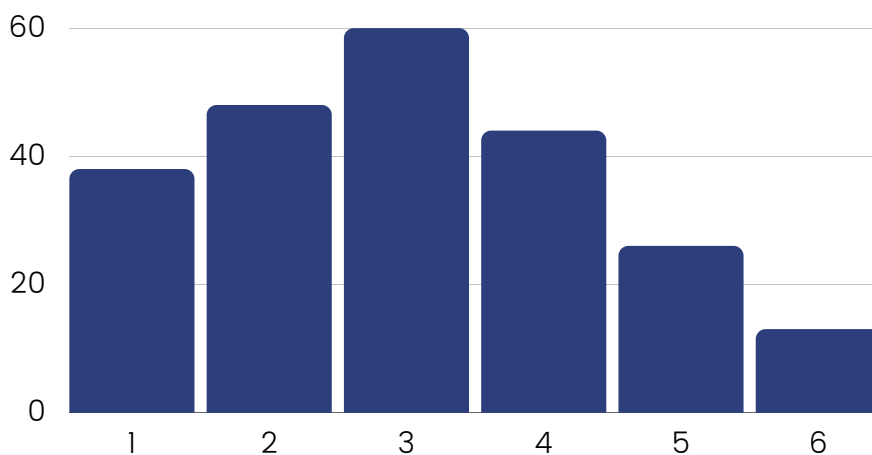

Grafikas Nr. 8

41,5% anketos respondentų labiau teigiamai vertina nemokamas laisvalaikio praleidimo galimybes, o mokamas tik 33,1 %. Lentvario seniūnijos respondentų atsakymų apie nemokamas laisvalaikio paslaugas vidurkis 3,1, Aukštadvario – 3,2, Rūdiškių – 3,7, Trakų – 2,9, pasitenkinimas mokamomis laisvalaikio praleidimo paslaugomis visose išvardintose seniūnijose siekia – 2,9 balo. Šie vertinimai palyginus su panašiomis atliktomis internetinėmis anketinėmis apklausomis yra žemas. Kretingos ir Mažeikių rajono savivaldybėse atliktose jaunų žmonių apklausose nemokamas paslaugas teigiamai vertina apie 45,5% Kretingos raj. ir 40,3% Mažeikių raj. respondentų, o mokamas 50,3% Mažeikių, 38,9% Kretingos rajonų respondentų. Trakų rajone laisvalaikio praleidimo galimybių yra daug, santykinis pasitenkinimas paslaugomis yra žemas, kaip ir Kretingos rajone, nes šalia yra miestai su didele paslaugų pasiūla, kaip Vilnius, Klaipėda ar Palanga.

Kaip vertiname pagalbą (informavimą, konsultavimą, palaikymą ir kt.) verslo pradžiai Trakų rajone (1 - mažiausias pasirinkimas, 6 - didžiausiais)

229 atsakymai

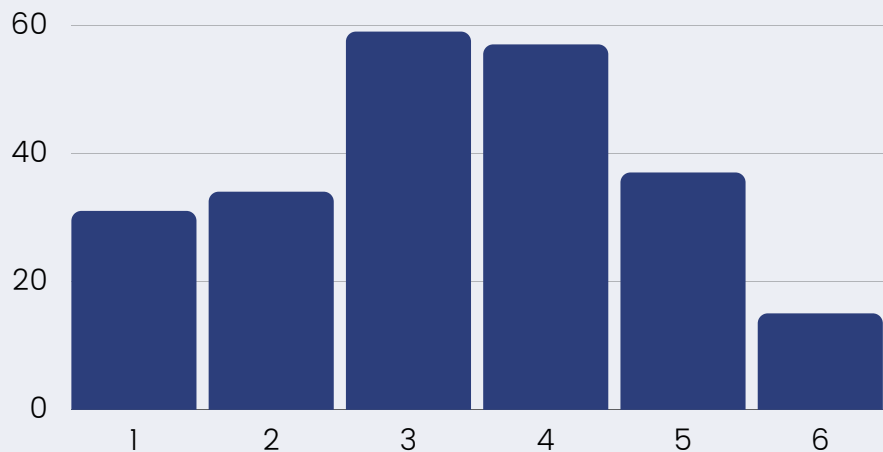

Grafikas Nr. 9

36,3% respondentų teigiamai vertina pagalbą verslo pradžiai Trakų rajono savivaldybėje. Trakų rajono savivaldybė įgyvendina smulkiojo ir vidutinio verslo rėmimo programą, kurios rėmuose 2020 m. buvo finansuotos dvi įmonės, joms skirta 1600,00 eurų suma. 2021 m. buvo finansuotos trys įmonės, joms skirta 2033,03 eurų paramos suma. Programos teikiamos galimybės yra pasiekiamos ir jauniems žmonėms.

Kaip vertiname jaunimo organizacijų situaciją Trakų rajone? (1 - mažiausias pasirinkimas, 6 - didžiausiais)

233 atsakymai

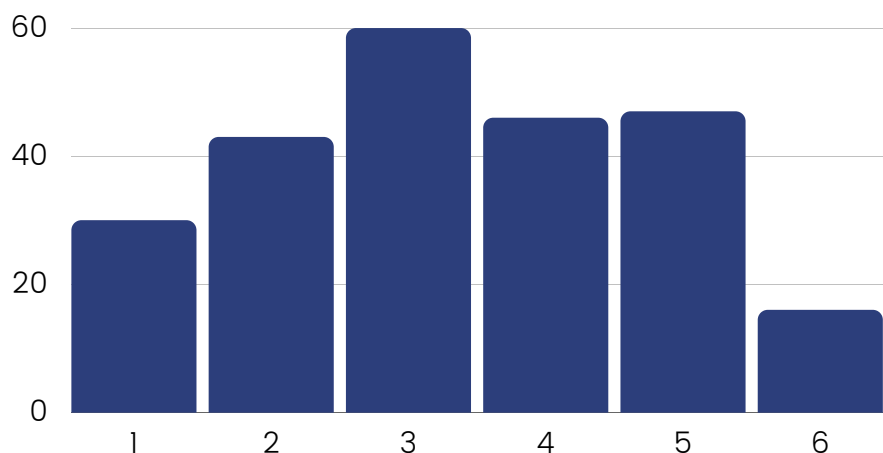

Grafikas Nr. 10

46,8 % respondentų teigiamai vertina jaunimo organizacijų situaciją Trakų rajone. Paprašius išvardinti organizacijas, kurias jauni žmonės žino, buvo minimos šios organizacijos: Lietuvos moksleivių sąjunga, Maltiečiai, Street workout Bijūnai, Jaunųjų konservatorių lyga, Caritas. Buvo paminėta Trakų rajono savivaldybės jaunimo reikalų taryba, bei su jaunimu dirbančios institucijos: Trakų ir Aukštadvario atviros erdvės darbu su jaunimu, Vaikų dienos centras, Lentvario atviras jaunimo centras.

Kaip vertiname viešojo transporto situaciją Trakų rajone? (1 - mažiausias pasirinkimas, 6 - didžiausiais)

242 atsakymai

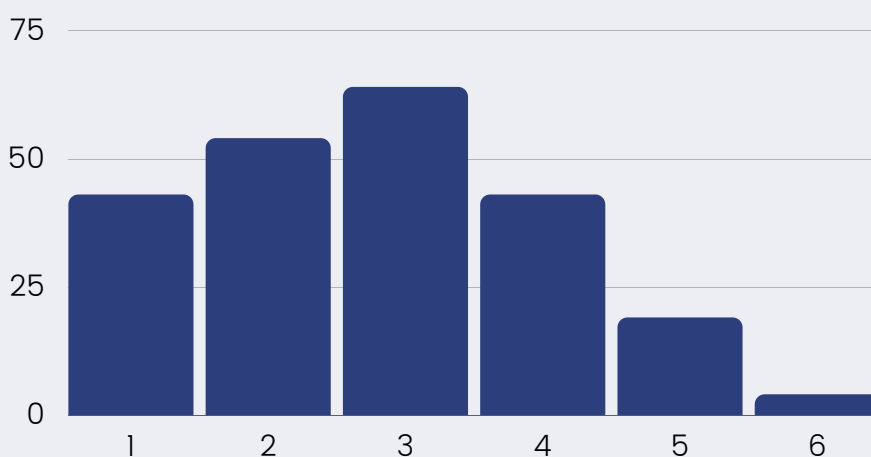

Grafikas Nr. 11

Net 45% respondentų teigiamai vertina viešojo transporto situaciją Trakų rajono savivaldybėje. Fokus grupės respondentai teigė, kad iš Paluknio miestelio labai lengvai pasiekiamas Vilniaus miestas, bet viešuoju transportu sunku pasiekti Trakų miestą. Anketos respondentas gyvenantis Aukštadvaryje R45 įvardija poreikį: "... autobusų, kurie važiuotų vėliau nei 20 val."

Kiek prieinamas būstas jaunimui (įsigyti, išsinuomuoti) Trakų rajone? (1 - mažiausias pasirinkimas, 6 - didžiausias)

227 atsakymai

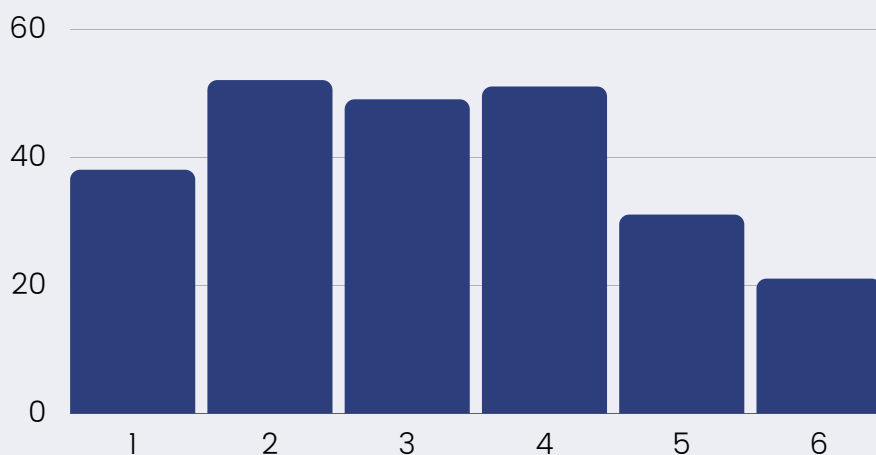
Grafikas Nr. 12

Tik 29,1% atsakiusių respondentų teigiamai vertina būsto prieinamumo klausimą. Įdomu tai, kad net 6,2% anketą užpildžiusių respondentų neatsakė į šį klausimą, kitų klausimų neatsakė tik apie 3 % respondentų. Tai rodo, kad daliai respondentų šis klausimas nėra aktualus arba šiuo metu jie neplanuoja kurti savo ateities Trakų rajone. Prasčiausiai būsto prieinamumą vertina Aukštadvario seniūnijoje gyvenantys respondentai - vidutiniškai 2,47, Trakų seniūnijoje gyvenantys respondentai vidutiniškai vertina 2,5.

Kaip vertiname savo galimybes dalyvauti sprendimų priėmimo apie klausimus susijusius su jaunimu Trakų rajone? (1 - mažiausias pasirinkimas, 6 - didžiausias)

242 atsakymai

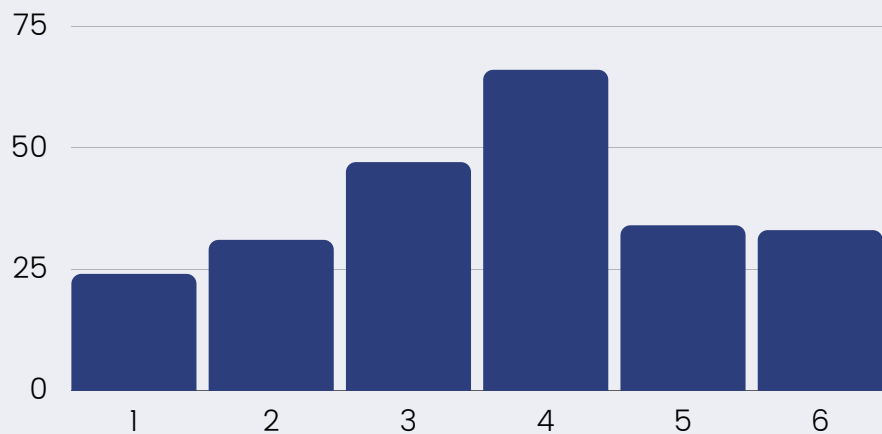

Grafikas Nr. 13

Tik 42,6% respondentų teigiamai vertina savo galimybes dalyvauti sprendimų priėmimo. Trakų rajono savivaldybė vykdo dalyvaujamojo biudžeto iniciatyvą, kurioje gyventojai gali teikti idėjas kaip pagerinti savo gyvenamąją aplinką. 2021 m. buvo skirta 50 tūkst. eurų. Viena iš prielaidų jaunų žmonių tiesioginiam dalyvavimui priimanant sprendimus galėtų būti jaunimo dalyvaujamas biudžetas, kuris galėtų būti vykdomas savivaldybės mastu vieno didelio renginio metu, pvz.: jaunimo problemų sprendimo hakatone arba dalyvaujamas mokyklų biudžetas, kaip jis vykdomas Klaipėdos miesto savivaldybėje.

Kaip vertiname savo galimybes naudotis mobilumo galimybėmis (mokymai, nacionaliniai renginiai, tarptautinės kelionės, dalyvavimas tarptautiniuose projektuose) Trakų rajone? (1 - mažiausias pasirinkimas, 6 - didžiausias)

235 atsakymai

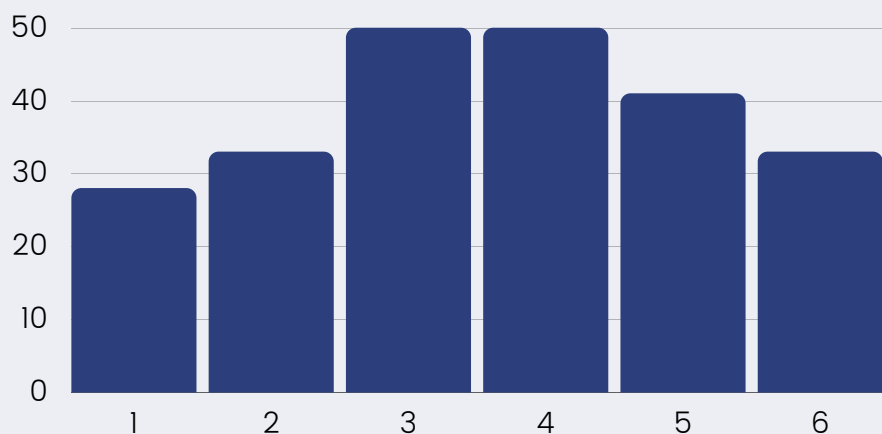

Grafikas Nr. 14

56,6% respondentų teigiamai vertina mobilumo galimybes. Šioje srityje jaunimo organizacijos ir su jaunimu dirbančios organizacijos sukuria Trakų rajono savivaldybės jaunimui.

Kaip vertiname galimybes savanoriauti Trakų rajone? (1 - mažiausias pasirinkimas, 6 - didžiausias)

235 atsakymai

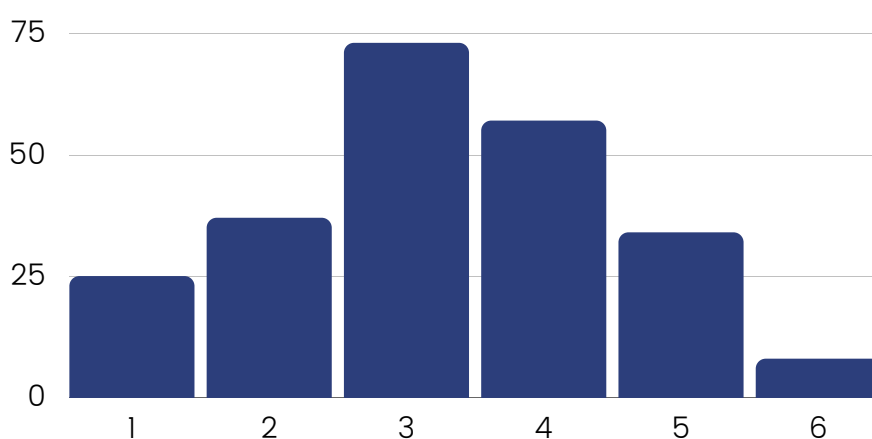

Grafikas Nr. 15

Net 52,7% respondentų teigiamai vertina savanorystės galimybes Trakų rajono savivaldybėje. Tikėtina, kad ši galimybė geriau atpažįstama nei mobilumo galimybės. Savivaldybėje įgyvendinama „Europos savanoriška tarnyba“ (EST) ir „Jaunimo savanoriška tarnyba“ (JST).

Kaip vertiname jaunimo sveikatos apsaugos paslaugas ir sveikos gyvensenos skatinimą Trakų rajono savivaldybėje? (1 - mažiausias pasirinkimas, 6 - didžiausiais)

234 atsakymai

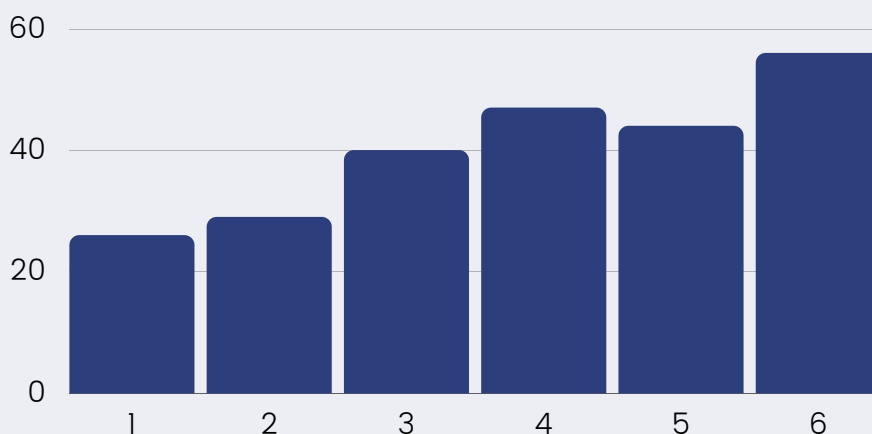

Grafikas Nr. 16

42,3% respondentų teigiamai vertina sveikatos apsaugos situaciją Trakų rajono savivaldybėje. Toks vertinimas gali būti aiškinamas bendro visuomenės pasitikėjimo sveikatos priežiūros sistema smukimu ir dėl pandemijos sumažėjusio sveikatos paslaugų prieinamumo.

Kiek jaučiatės saugūs savo gyvenamojoje aplinkoje? (1 - mažiausias pasirinkimas, 6 - didžiausiais)

242 atsakymai

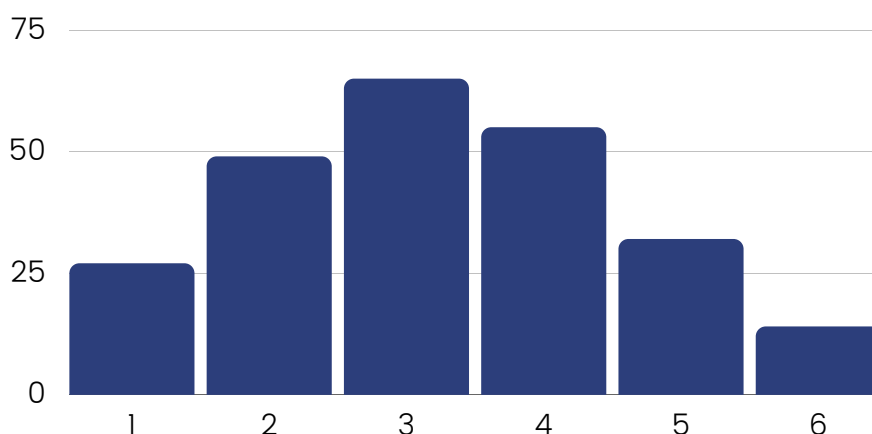
Grafikas Nr. 17

60,7% respondentų jaučiasi saugūs Trakų rajono savivaldybėje. Panašiose anketinėse apklausose respondentai Mažeikių rajone saugiai jautėsi 71,7%, Kretingos rajone savivaldybėje saugiai jautėsi net 82,9% respondentų.

Žemiau esančiame grafike nr. 18 aptariama tolerancija įvairovei. Tik 41,7% respondentų teigiamai vertina toleranciją įvairovei. Saugumo klausimas aukščiau aptaria fizinį saugumą, tuo tarpu tolerancijos klausimas labiau aptaria emocinį ir psichologinį saugumą.

Kaip vertinate toleranciją įvairovei, kitokiam gyvenimo būdui, patyčių situaciją Trakų rajone? (1 - mažiausias pasirinkimas, 6 - didžiausiais)

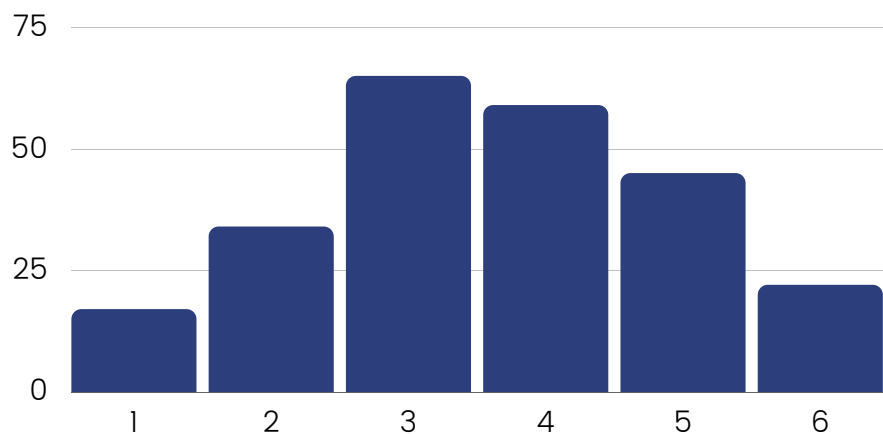
242 atsakymai

Grafikas Nr. 18

Kaip vertinate palaikymą tampant suaugusiu (tampant savarankišku, atsakingu, priimant savo sprendimus) Trakų rajone? (1 - mažiausias pasirinkimas, 6 - didžiausiais)

242 atsakymai

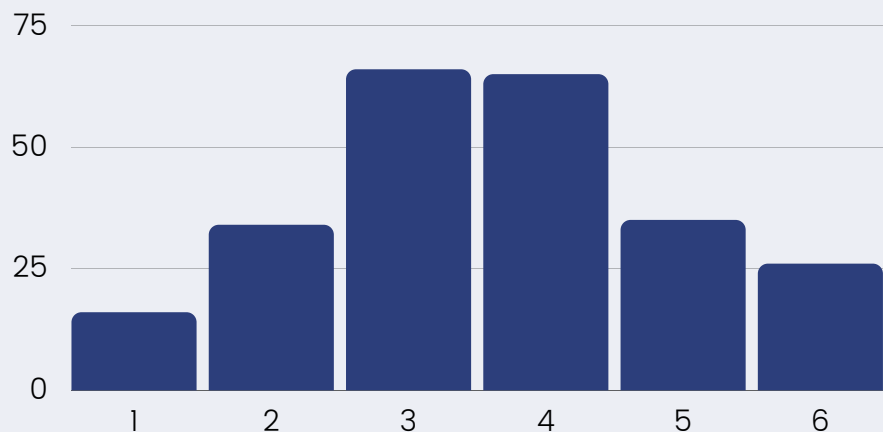

Grafikas Nr. 19

52,1% respondentų teigiamai vertina palaikymą tampant suaugusiu. Šis klausimas yra svarbus dėl to, kad jis aprėpia visus jaunimo politikos tikslus ir priemones skirtas jaunimui. Šiuo klausimu yra vertinama jaunimo politikos visuma.

Kaip vertinate Trakų rajono institucijas, kiek jos yra jaunimui draugiškos? (1 - mažiausias pasirinkimas, 6 - didžiausiais)

242 atsakymai

Grafikas Nr. 20

52,1% respondentų teigiamai vertina Trakų rajono institucijas. Anketoje buvo užduotas atviras klausimas: kokios institucijos galėtų labiau atliepti jaunimo poreikius? Šį klausimą atsakė apie 34% visų respondentų. Jaunimui draugiškesnėmis galėtų būti švietimo įstaigos, savivaldybė, kultūros įstaigos, sporto klubai ir įstaigos, jaunimo centras, poliklinikos, seniūnijos – šios įstaigos buvo paminėtos kelis kartus, bet konkretūs pasiūlymai nebuvo pateikti arba išryškėjo tendencingų atsakymų. Švietimo įstaigos buvo minimos dažniausiai.

Kokios laisvalaikio veiklos man būtų įdomios?

242 atsakymai

Grafikas Nr. 21

Šiame sraše nurodoma, kiek respondentams aktualios tipinės darbo su jaunimu Lietuvoje veiklos (jaunimo centrų veiklos), orientuotos į jaunuolių pritraukimą, prasmingą laisvalaikio praleidimą. Šie duomenys gali būti naudingi planuojant jaunimo centrų, atvirų erdvių ir mobilaus darbo su jaunimu veiklas, projekcinio finansavimo prioritetus ar įstaigoms siūlant veiklas.

Edukaciniai jaunuolių poreikiai:

40,1% jaunuolių aktualūs mokymai, seminarai jaunimui aktualiomis temomis: lyderystė, motyvacija, karjeros planavimas ir kt.;

42,6% – erdvė, kurioje gali gauti jiems aktualią informaciją (kur studijuoti, rasti darbą, gyvenimą užsienyje ir pan.);

16,9% – erdvė, kurioje gali pasikalbėti su suaugusiu žmogumi jam rūpimais klausimais.

Svarbu atkreipti dėmesį, kad **net kas šeštas respondentas** atsakęs į šį klausimą, **išsako poreikį bendrauti su suaugusiu žmogumi jam rūpimais klausimais**. Trakų rajono jaunuoliams svarbus emocinis palaikymas. Veiklų tema „Kaip tvarkytis su savo emocijomis“ svarbi 40,1% respondentų. Tokią prielaidą patvirtina atsakymai į atvirą klausimą: **kokios kitos temos jums yra aktualios, bet nebuvo paminėtos aukščiau esančiame klausime?** Jaunuoliai nori psichologinių žinių, savęs pažinimas, saviugda, sudėtingų atvejų sprendimas, R230 *“Tolerancija, rasizmo problemos aktualios, seksizmo problemos aktualios”*. Anketos respondentas R217 *“Pandemijos metu vis daugiau ir daugiau paauglių pradėjo atvirauti apie savo emocinę būklę. Manau, būtų daug kam aktualu jei įvyktų kažkokios paskaitos su specialistais apie nerimą, depresiją, motyvaciją. Aišku, kiekvienam labiau efektyvi būtų individuali pagalba, bet kartais kalbėti su tėvais tokiomis temomis sunku, tad vienam ieškoti pagalbos ir specialistų nėra lengva”*.

Jaunuoliams yra reikalingas suaugęs žmogaus, su kuriuo turėtų pasitikėjimo santykius ir galėtų kalbėtis aktualiais klausimais. **Emocinis palaikymas ir individualios intervencijos yra viena iš pagrindinių jaunimo darbuotojų funkcijų**.

Įvardinkite Jums aktualias temas, apie ką norėtumėte veiklą?

242 atsakymai

Grafikas Nr. 22

Ryškus jaunuolių poreikis gauti jiems aktualią informaciją (42,6%). **Viena iš darbo su jaunimu formų – jaunimo informavimas ir konsultavimas.** Plečiant atviro darbo paslaugas su jaunimu svarbu šią formą, paslaugą jaunimui teikti tiek jaunimo centruose, atvirose erdvėse, tiek teikiant mobilias darbo su jaunimu paslaugas.

Renkant jaunimo darbuotojų komandą, svarbu suburti žmones, kurie turi stiprias individualaus darbo kompetencijas, geba dirbti jaunuoliams aktualiomis temomis, suteikti emocinį palaikymą. Jaunimo darbuotojų komandoje turėtų būti asmuo su socialinio darbuotojo, psichologo išsilavinimu arba įgyti šias kompetencijas kvalifikacijos kėlimo kursų metu.

Susisteminius respondentų atsakymus, Trakų rajono jaunimui aktualiausios temų grupės: Darbas, karjera ir studijos, motyvacija, sportas ir e-sportas (atviri klausimai), motyvacija, kur studijuoti, muzika, karjeros planavimas, vairavimas ir transportas, laisvalaikio praleidimo galimybės, jaunimo projektai – šios temos yra aktualiausios, nes jaunuoliai įžvelgia tiesioginę asmeninę naudą sau ir galimą pritaikymą ateityje.

Kas trečiam jaunuoliui svarbus emocinis palaikymas ir gebėjimas dirbti su savo emocijomis – poreikis individualiam palaikymui.

33,1% respondentų aktualus finansinis raštingumas. 25,6% respondentų aktualus lytinis švietimas ir 17,4% pasiruošimas šeimai. Šios reikšmės mažesnės apie 10% nei kitose savivaldybėse.

Tik 19% respondentų įdomi tema yra politika. Mažas susidomėjimas rodo poreikį šviesti jaunuolius šia tema. Svarbu siūlyti veiklas, skatinančias pilietiškumą, aktyvų dalyvavimą ir pagalbą jaunuoliams suprasti, kaip politiniai procesai susiję su jų kasdieniu gyvenimu. Tai tiesiogiai prisidėtų prie regioninio identiteto stiprinimo.

Ekologija aktuali net 13,2% respondentų. Ši tema yra prioritetinė Europos sąjungos jaunimo politikoje iki 2027 metų.

Klausimas kokios kitos temos Jums yra aktualios, bet nebuvo paminėtos aukščiau esančiame klausime, sulaukė tokių respondentų atsakymų: *„Psichologija ir emocinė sveikata“ (5), „Verslumo skatinimas (4); „Sveikos gyvensenos skatinimas“ (3); „Kulinarija“ (3); „Savanorystė“ (5);* Anketos respondentas R24 *„Norėtųsi daugiau paskaitų apie mokymo įstaigas Lietuvoje, universitetus, kolegijas, daugiau susitikimų su įvairių įstaigų darbuotojais ir jų darbo specifikos susipažinimu jaunimui, kad būtų galima lengviau pažinti save“.*

Ateityje siūlomos veiklos ir temos, kurioms daugiau dėmesio turėtų skirti laisvalaikio veiklų organizatoriai (atviri jaunimo centrai, erdvės ir kiti):

- Ypatingai ryškus poreikis erdvėms, kuriose galima būti su draugais, galima klausytis muzikos, bendrauti;
- Erdvė rasti draugų (40,5% respondentų), rajono jaunimą apjungiančios veiklos (savivaldybės mastu organizuojamos bendros veiklos), kurios suburia ir skatina bendrauti jaunuolius iš visos savivaldybės teritorijos. Tai galėtų būti forumai, diskusijos ar didelio masto renginiai, taip pat ir pramoginiai renginiai;
- Darbas, studijos ir karjera. Šios temos padėtų pritraukti jaunuolius į veiklas, nes jų asmeninę, tiesioginę naudą jaunuoliai suvokia geriausiai;
- Lytinis švietimas ir pasiruošimas šeimai. Šios temos yra aktualios, dažnai nepakankamai plėtojamos švietimo, darbo su jaunimu srityje dėl kultūrinių ypatumų, ugdytojų kompetencijos stokos;
- Politinis švietimas. Menkas jaunuolių susidomėjimas šia tema rodo, kad jie nesupranta, kaip ši tema susijusi su jais asmeniškai, kaip įgytas žinias galima taikyti. Ši tema svarbi ugdant ir puoselėjant pilietiškumą ir regioninį identitetą.

Informacijos prieinamumo stoka yra didelė problema visoje Lietuvoje, ne išimtis ir Trakų rajono savivaldybė. Tai patvirtina anketinė apklausa ir respondentų išsakyti komentarai – erdvė, kurioje galima gauti reikiamą informaciją yra aktuali 42,6% respondentų.

Informacijos stoka, informacijos fragmentiškumas, informacija nepasiekia mažųjų seniūnijų, informacija nepasiekia jaunų šeimų. Šios problemos minimos tiek internetinėje apklausoje, tiek fokus grupių dalyvių. Trakų savivaldybė galėtų steigti jaunimo informavimo centrą Trakų viešojoje bibliotekoje. Tokie centrai veikia Vilniuje ir Utenoje. Specialistas, dirbantis šioje įstaigoje, galėtų administruoti puslapį, rengti informaciją jaunimui ir komunikuoti socialiniuose tinkluose, vykdyti jaunimo informavimo renginius. Specialistas galėtų suburti rajono jaunuolių tinklą, kurie dalintųsi informacija savo mokyklose ir seniūnijose (fokus grupės respondento R7 siūlymas). Specialistas parinktų tinkamiausius informacijos perdavimo jaunimui kanalus.

TRAKŲ RAJONO SENIŪNIJŲ NUOTOLINĖS ANKETOS DUOMENŲ APŽVALGA

Rengiant pasiūlymus darbo su jaunimu plėtrai Trakų rajono savivaldybei buvo atlikta seniūnijų internetinė apklausa, informaciją pateikė visos 8 seniūnijos. Buvo analizuojamos seniūnijų darbuotojų įžvalgos ir pasiūlymai.

Seniūnijų atstovai džiaugiasi jaunimu, nes jie yra aktyvūs, dalyvauja seniūnijų organizuojamuose renginiuose, jie studijuoja, organizuoja veiklas ir įgyvendina projektus. Respondentas S6 pastebėjo "...bet paskutiniaisiais metais sumažėjo aktyvumas".

Seniūnijų atstovai įvardija šias jaunimo problemas: trūksta patalpų susiburti jaunimui (6), trūksta erdvių sportuoti, laisvalaikio zonų, kūrybinės veiklos užsiėmimų. Respondentas S8 *"Manau, jog trūksta veiklų, kurios domintų jaunimą: robotika, kompiuteriniai užsiėmimai (programavimo mokymasis žaidimo pagrindu), video kūrimas, supažindinimas su verslumu, supažindinimas su darbo specialybėmis, saviugdų pagrindai (laiko planavimas, efektyvus pamokų ruošimas, pasiruošimas kontroliniams bei egzaminams ir kita)."*

Seniūnijų atstovai įvardija įvairias erdves, kuriomis gali naudotis jauni žmonės – stadionai, parkai, lauko treniruokliai, riedlenčių rampos, žaidimų aikštelės, pavėsinės ir kt. Seniūnijos įvardija, kad turi tinkamas erdves (6), veikia erdvės darbui su jaunimu, erdvės yra remontuojamos / ruošiamos jaunimo naudojimui, erdvės galėtų įsikurti esamoje infrastruktūroje. 2 seniūnijos laukia savivaldybės sprendimo dėl erdvių arba jų ieško.

Darbas su jaunimu Lietuvoje ir Trakų rajone

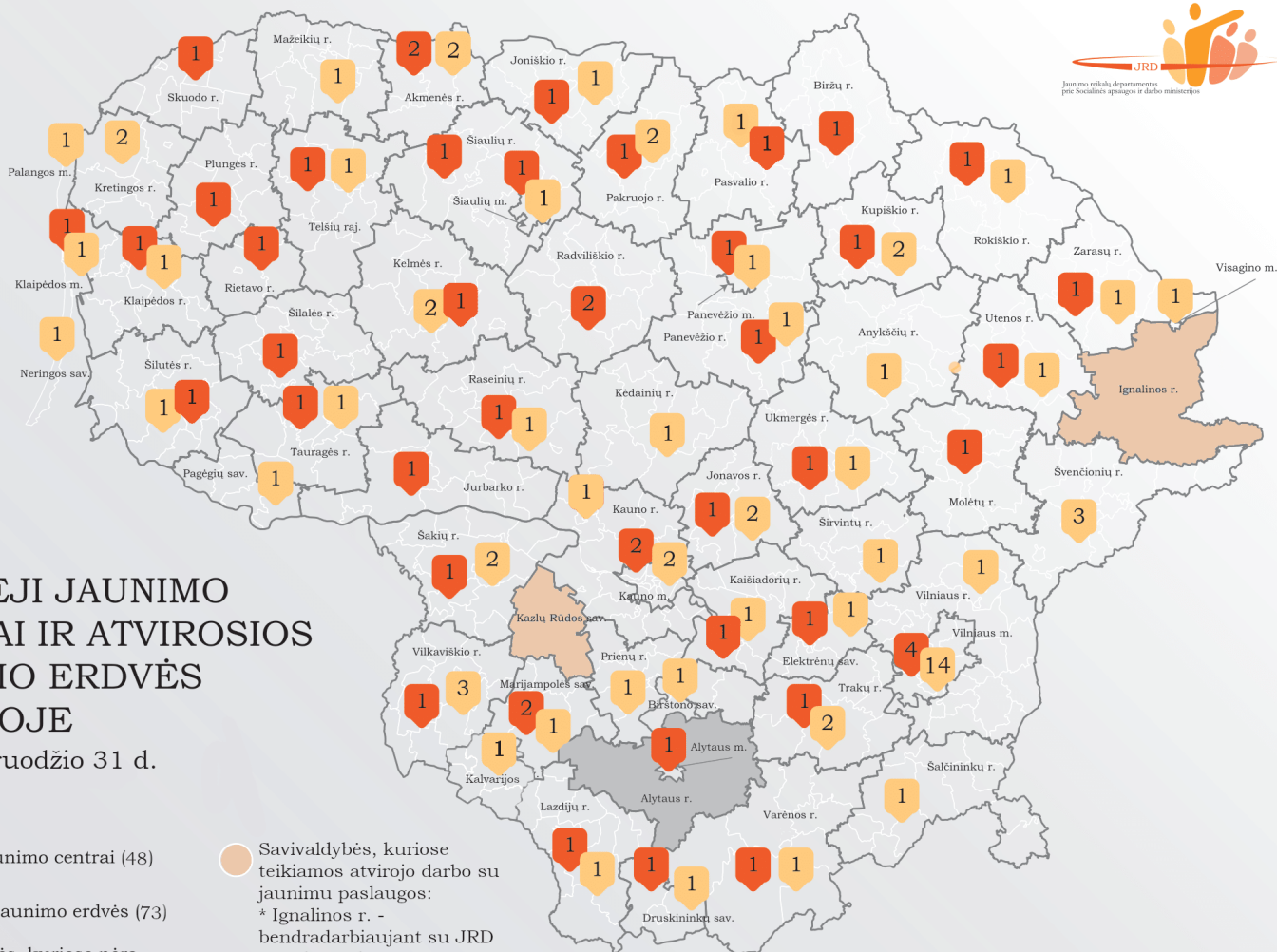
Jaunimo reikalų departamento prie SADM (toliau – JRD) internetiniame puslapyje (<https://jrd.lt/informacija-jaunimui/atviri-jaunimo-centrai>) 2021 metų gruodžio 31 d. duomenimis Lietuvoje veikia 48 Atvirieji jaunimo centrai, 73 Atvirosios jaunimo erdvės, darbas su jaunimu gatvėje vykdomas 5 didžiuosiuose Lietuvos miestuose (Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Panevėžyje ir Alytuje). Pagal JRD duomenis 2021 m. spalio mėn. 20 d. tik 1-oje Lietuvos savivaldybėje (Alytaus raj.) nebuvo teikiamos darbo su jaunimu paslaugos. (pav.1 šaltinis: <https://jrd.lt/informacija-jaunimui/atviri-jaunimo-centrai>)

ATVIRIEJI JAUNIMO CENTRAI IR ATVIROSIOS JAUNIMO ERDVĖS LIETUVOJE

2021 m. gruodžio 31 d.

- 2 Atvirieji jaunimo centrai (48)
- 4 Atvirosios jaunimo erdvės (73)
- Savivaldybės, kuriose nėra teikiamos atvirojo darbo su jaunimu paslaugos (1)

- Savivaldybės, kuriose teikiamos atvirojo darbo su jaunimu paslaugos:
  - * Ignalinos r. - bendradarbiaujant su JRD
  - * Kazlų Rūdos sav. - neatitinkant SADM atvirojo darbo su jaunimu aprašo

Paveikslėlis Nr. 1

Mobilus darbas su jaunimu yra sparčiausiai besiplečianti darbo su jaunimu forma, kuri nacionaliniu lygiu yra finansuojama dar tik 5-erius metus. 26 mobiliojo darbo su jaunimu komandos dirba visoje Lietuvoje. Trakų rajono savivaldybėje mobilus darbas su jaunimu yra vykdomas 2 metus. Ši darbo su jaunimu forma yra šiuo metu sparčiausiai auganti Lietuvoje, nes leidžia padengti didesnę savivaldybės teritoriją. Jaunimo informavimo ir konsultavimo paslaugas teikia 23 jaunimo informavimo ir konsultavimo taškai arba centrai. „Eurodesk“ tinklo atstovų visoje Lietuvoje yra 47. „Eurodesk“ Lietuva atstovybė Lentvaryje yra įsikūrusi Lentvario jaunimo centre (<https://zinaviska.lt/apie-mus/kontaktai>)

MOBILIOJO DARBO SU JAUNIMU KOMANDOS LIETUVOJE

2021 m. rugsėjo 15 d.

- Atitinka mobiliojo darbo su jaunimu aprašą
- Neatitinka mobiliojo darbo su jaunimu aprašo

Paveikslėlis Nr. 2

2020 m. spalio 28 d. Nr. AI-1048 SADM ministro įsakymu įteisinti 5 atnaujinti arba parengti darbo su jaunimu formų aprašai:

1. Darbo su jaunimu gatvėje tvarkos aprašas (atnaujintas);
2. Mobiliojo darbo su jaunimu tvarkos aprašas (atnaujintas);
3. Atvirojo darbo su jaunimu tvarkos aprašas (atnaujintas);
4. Jaunimo informavimo ir konsultavimo tvarkos aprašas (naujas);
5. Jaunimo praktinių įgūdžių ugdymo tvarkos aprašas (naujas).

Trakų rajono savivaldybėje vykdomos 4 iš 5 darbo su jaunimu formų, kurioms yra parengti aprašai. Trakų rajono savivaldybė yra viena iš pirmųjų Lietuvoje pradėjusių vykdyti darbą su jaunimu. Trakų jaunimo ir turizmo centras teikia paraišką Jaunimo reikalų departamento prie SADM projektiniam finansavimui gauti Lentvario atviram jaunimo centrui, Atviroms jaunimo erdvėms ir Mobiliajam darbui su jaunimu. Ši įstaiga reguliariai gauna finansavimą. 2021 m. Atvirųjų jaunimo centrų ir atvirų jaunimo erdvių unikalio lankytojų skaičius siekė 425, bendras lankytojų skaičius – 2436.

Fokus grupių respondentai ir anketinės apklausos respondentai patvirtinimo, kad šios paslaugos yra labai reikalingos: Anketinės apklausos respondentas R48: *“Aš šneku apie jaunimą iš darbuotojo pusės ... jaunimo situacija yra pusėtina. Tiek iš socialinių įgūdžių, tiek ir iš emocinio palaikymo. Labai didelis jaunimo skaičius, patiriantis emocinį smurtą, iš tėvų pusės, mokytojų ir bendraamžių. Diskriminacija dėl apsirengimo jaunuolių apsuptyje, labai didelis ir emocinis išsekimas, kalbėjimas jaunimo apie savižudybes, blogą gyvenimą ir pan. Labai norėtusi, jog būtų pasiekiamumas psichologui gauti, ar tai būtų projektinis, atvyktų kartą į savaitę. Mano pastebėjimas būtų toks, kad ... jaunimas iš socialinių rizikos šeimų gautų emocinį ir socialinį palaikymą”*. Fokus grupės respondentai R5 *“reikėtų didinti jaunimo darbuotojų atlyginimus, kad jaunimo centrai galėtų ilgiau dirbti”* [tyrėjo pastaba: didinti jaunimo darbuotojo etato dalį]. R12 *“Atviros erdvės Aukštadvaryje ir Trakuose galėtų priimti daugiau jaunų žmonių, jei patalpos būtų didesnės”*, šį teiginį patvirtino net 6 anketinės apklausos respondentai.

Trakų rajono savivaldybė ilgą laiką buvo sektinu pavyzdžiu kitoms Lietuvos savivaldybėms, kaip savivaldybė turinti gerai išvystytą paslaugų tinklą. Bendras erdvių ir centrų skaičius išlieka vienas didžiausių, taip pat teikiamas mobilus darbas su jaunimu ir jaunimo informavimo ir konsultavimo paslaugos.

Šiai dienai kitose panašaus dydžio savivaldybėse dirba po 5 ar net 10 pilnu etatu įdarbintų jaunimo darbuotojų, kurie atlieka tas pačias funkcijas, kaip Trakų jaunimo turizmo ir laisvalaikio centras, kuriame yra 3,75 jaunimo darbuotojo etato. Gargždų atviraime jaunimo centre (GAJC, Klaipėdos rajone) nuo 2022 m. pradeda dirbti antra mobili jaunimo darbuotojų komanda ir psichologas.

Trakų rajono savivaldybė planuoja steigti dar vieną atvirą erdvę darbui su jaunimu Onuškyje arba Rūdiškėse, tai leistų, kartu su Vilkaviškio rajono savivaldybe, tapti 3 erdves ir 1 jaunimo centrą bei vykdančių mobilių darbą su jaunimu (daugiausiai iš mažųjų savivaldybių) turinčių infrastruktūros darbui su jaunimu Lietuvoje.

Siekiant užtikrinti darbo su jaunimu kokybę svarbu didinti turimų erdvių ir centrų infrastruktūrą.

Siekiant užtikrinti kryptingą darbo su jaunimu vystymąsi svarbu kelti ambicingus tikslus, kuriant naujas paslaugas skirtas jaunimui, todėl įvertinus nacionalines darbo su jaunimu vystymo kryptis svarbu išsirinkti prioritетines kryptis Trakų rajono savivaldybei.

Lietuvos jaunimo politikos ir darbo su jaunimu vystymosi vizija 2030 metams nurodoma 6 pagrindinėmis kryptimis:

- Išmanieji darbo su jaunimu metodai;
- Paslaugos 20–29 m. jaunimui;
- Praktinių įgūdžių ugdymas;
- Profesinis orientavimas;
- Psichinė, emocinė ir fizinė jaunimo sveikata;
- Vieno langelio principu veikiantys atvirieji jaunimo centrai.

Į šias išvardintas nacionalinės tendencijos ekspertai atsižvelgė rengdami siūlymus su rekomendacijoms Trakų rajono savivaldybei, kaip vystyti jaunimo politiką, darbą su jaunimu rajone.

Trakų rajono savivaldybės strateginių dokumentų analizė

Susipažinus su Trakų rajono savivaldybės dokumentais, teisės aktais ir iki tol atliktais tyrimais jaunimo politikos srityje galima teigti, kad Trakų rajono savivaldybė kryptingai vykdo valstybinę funkciją (perduotą savivaldybei), Jaunimo teisių apsaugą. Savivaldybė kryptingai vykdo jaunimo interesų užtikrinimą ir darbo su jaunimu plėtrą.

Trakų rajono savivaldybė kryptingai rengia dokumentus reglamentuojančius įvairius jaunimo politikos įgyvendinimo aspektus, kaip "Jaunimo savanoriškos veiklos organizavimo ir finansavimo Savivaldybėje aprašas" (jaunų žmonių savanoriškos veiklos išlaidų kompensavimo tvarka) pagal Jaunimo savanoriškos tarnybos modelį, patvirtintą SADM. Taip pat 2021 m. buvo parengta Jaunimo užimtumo, verslumo ir integracijos į darbo rinką priemonė, kurios pagalba kryptingai įgyvendinamas jaunimo verslumas ir suteikiama jaunuoliams pirmojo darbo patirtis. 2021 metais buvo patvirtintas skatinamųjų stipendijų, skirtų gabaus, materialinius sunkumus patiriančio jaunuolio studijoms paremti, tvarkos aprašas.

Trakų rajono savivaldybės 2021–2023 m. strateginio veiklos plano 6 priede "Trakų rajono savivaldybės Kultūros ir turizmo, sporto, jaunimo ir bendruomenių veiklos aktyvinimo programos aprašyme". Programos tikslas kodas 2 "Skatinti gyventojų fizinį aktyvumą, puoselėti sąmoningumą ir atsakomybę, sukurti palankią aplinką (sąlygas) jauno žmogaus vertingam gyvenimui ir saviraiškai", 1 uždavinys "Aktyvinti bendruomenių ir bendrijų veiklą, skatinti jaunimo užimtumą, užtikrinti jaunimo politikos įgyvendinimą" apima visas jaunimo politikos įgyvendinimo priemones, numato produkto ir rezultato rodiklius. Gali daryti prielaidą, kad savivaldybės dokumentuose pakankamai skiriama dėmesio jaunimo politikai ir jos įgyvendinimui.

Trakų krašto vietos veiklos grupės teritorijos 2015–2023 m. vietos plėtros strategijoje jaunimas yra horizontalusis prioritetas, bei VVG nusimato tikslą prisidėti prie jaunimo politikos formavimo.

Kita svarbi informacija apie galimybės jaunimui

2020 m. ir 2021 m. viso buvo įgyvendinti 4 projektai, skirti lavinti jauno žmogaus profesinius ir karjeros planavimo įgūdžius, socialines kompetencijas, suteikti žinių ir gebėjimų, padedančių įsitraukti į darbo rinką. Trakų rajono Trakų Vytauto Didžiojo gimnazija dalyvauja „Lietuvos Junior Achievement“ programose: mokomųjų mokinių bendrovių ir praktinio verslumo ugdymo programoje „Accelerator X“.

Didžiojoje dalyje Trakų rajono mokyklų įgyvendinama emocinės sveikatos stiprinimo „Geros savijautos“ bei Olweus patyčių prevencijos programa.

Gimnazijose vedami seminarai pagal renginių ciklą „Toksikologas apie psichotropinių medžiagų poveikį“, projekto „Sveikos gyvensenos skatinimas Trakų rajono savivaldybėje“, NR.08.4.2-ESFA-R-630-01-003 rėmuose.

IŠVADOS IR PASIŪLYMAI

Jaunimo situacija

Įvertinus anketinės apklausos duomenis, fokus grupių interviu, galima pastebėti kelias Trakų rajono jaunuolių poreikių, elgesio ir iššūkių tendencijas.

Sociologiškai jaunuoliai artimi didžiųjų miestų, pavyzdžiui Vilniaus, jaunuoliams. Anketos respondentai kelia didesnius reikalavimus ir lūkesčius veikloms, renginiams, jie nori įvairesnių komercinių laisvalaikio praleidimo veiklų, nes tam turi lėšų. Trakų rajone veikia neformalios jaunimo grupės, besidominčios gatvės gimnastika, auto–moto veiklomis, veikia įvairios jaunimo organizacijos.

Esminiai Trakų rajono jaunuolių iššūkiai, socializacijos ir laisvalaikio praleidimo poreikiai yra:

1. Informacijos stoka. Jaunuoliai įvardija, kad negauna, praleidžia arba neatsirenka jiems aktualios informacijos;
2. Jaunuoliai įvardija poreikį komercinėms laisvalaikio praleidimo veikloms – diskotekoms, įvairiems būreliams už prieinamą kainą;
3. Jie nori patrauklių, nemokamų erdvių jaunimui viduje ir po stogu, sporto infrastruktūros ir baseino;
4. Jauni žmonės norėtų bei seniūnijų atstovai siūlo išplėsti esamą kultūrinių / meninių ir sporto veiklų pasiūlą – daugiau robotikos, laisvalaikio, kultūrinių ir sporto veiklų ir būrelių;
5. Jaunuoliai mini susisiekimo ir vietos transporto problemas, sudėtinga susisiekti tarp seniūnijų po 20 val.
6. Trakų rajono jaunuoliai nori dirbti, jiems aktuali informacija apie studijas, karjerą;
7. Jaunimui labai svarbus emocinis palaikymas – net kas penktas respondentas išsakė poreikį bendrauti su suaugusiu žmogumi jam rūpimais klausimais. Veiklų tema “Kaip tvarkytis su savo emocijomis” yra aktuali 40,1 % respondentų;
8. Jauni žmonės nori informacijos apie finansinį raštingumą (33,1% respondentų), lytinį švietimą (25,6 % respondentų) ir pasiruošimą šeimai (17,4%);
9. Trakų rajono savivaldybės jaunuoliams norisi pažinti vieni kitus, erdvė, kurioje gali rasti draugų yra aktuali 40,5% respondentų. Savivaldybė ar dirbantys su jaunimu turi vykdyti apjungimo (bendras) veiklas jaunimui, tokias kaip forumai, diskusijos, jaunimo apdovanojimai, jaunimo festivaliai, hakatonai ir pan. Šių veiklų metu jaunuoliai galėtų:

- susipažinti, bendrauti ir inicijuoti bendradarbiavimą, kurti ryšius tarp bendruomenių, mokyklų;
- diskutuoti jaunimui ir rajonui aktualiais klausimais, ugdyti pilietiškumą ir demokratinius dalyvavimo įgūdžius;
- bendrauti su politikais ir valstybės tarnautojais, ugdyti politinį raštingumą;
- spręsti rajono problemas savo siūlymais ir savanorišku darbu;
- stiprinti regioninį identitetą, geriau pažinti savo kraštą.

Darbo su jaunimu paslaugų plėtra Trakų rajono savivaldybėje

Trakų jaunimo turizmo ir laisvalaikio centras puikiai vysto darbą su jaunimu Trakų rajone. Ši įstaiga yra puikus ilgai veikiančios įstaigos pavyzdys, kuris puikiai susitvarkė su naujomis funkcijomis ir kryptingai diegė atvirą darbą su jaunimu ir įvairias jo formas. Kryptinga įstaigos vystymosi kryptis būtų veikti, kasmet pradėdant teikti naujas paslaugas. Trakų jaunimo centras turi siekti 2025 – 2027 metais tapti „vieno langelio“ principu veikiančiu atviru jaunimo centru, tokio centro pavyzdys yra Gargždų jaunimo centras. Tai atlieptų ir jaunimo poreikius, ir nacionalinius jaunimo politikos vystymosi prioritetus. „Vieno langelio“ principu veikiantis atviras jaunimo centras leistų koordinuoti ir teikti įvairias paslaugas jaunimui ir telkti kitas įstaigas bendradarbiavimui.

Lietuvoje efektyviai veikiantys jaunimo centrai turi 6–8 darbuotojų komandas, kurias sudaro tiesiogiai dirbantys su jaunimu, įgyvendinantys projektinę veiklą, psichologai, už ūkio dalį atsakingi darbuotojai, mobilūs jaunimo darbuotojai, praktinių įgūdžių ugdymo, jaunimo informavimo specialistai. Palyginimui, Gargždų atvirajame centre nuo 2022 m. dirbs 10 žmonių komanda.

Reikalavimai jaunimo centro patalpoms

Trakų rajono atviras jaunimo centras ir atviros erdvės „išaugo“ savo esamas patalpas, todėl ieškant naujų, jaunimo poreikius atitinkančių patalpų svarbu atkreipti dėmesį į šiuos aspektus. Atvirai jaunimo erdvei būtų gerai turėti bent 80 m², o renkantis jaunimo centro patalpas reikia turėti bent 200 m². Palyginimui, Panevėžio mieste veikia 600m² centras, Lietuvoje yra jaunimo centrų turinčių virš 1000 m² (Druskininkuose, Kuršėnuose, Ukmergėje). Centras turi turėti kelias skirtingas erdves, kad tuo pat metu galėtų vykti kelios skirtingos veiklos / užsiėmimai. Labai svarbi erdvė maisto gaminiui (virtuvė). Jaunimo centras turi turėti tualetus skirtingoms lytims, darbuotojų kabinetą bei didesnę erdvę (salę), skirtą renginiams. Ypatingai svarbus yra atskiras įėjimas į jaunimo centrą, tai daro erdvę patrauklesnę jaunimui bei jį mažiau užkliūva aplinkiniams.

Darbo su jaunimu plėtra mažosiose Trakų rajono seniūnijose

1 Alternatyva

Mobiliojo darbo su jaunimu plėtra

Trakų rajono savivaldybės mobilusis darbas su jaunimu vykdomas naudojant Jaunimo reikalų departamento prie SADM projektinį finansavimą bei savivaldybei papildomai finansuojant 0,5 jaunimo darbuotojo etato mobiliam darbui su jaunimu. Paslaugos vykdomos 1 kartą per dvi savaites intensyvu. Siekiant plėsti šias paslaugas, svarbu užtikrinti 2 darbuotojus dirbančius bent po 0,5 etato, siekiant paslaugų poveikio- reikia užtikrinti 1 kartą per savaitę intensyvu. Įsteigus papildomą atvirą erdvę galima būtų teikti mobiliąs paslaugas 2 kartus per savaitę intensyvu. Trakų rajono savivaldybė taptų pirmąja teikiant paslaugas tokiu intensyvu. Šią paslaugą galima lengvai nukreipti į kitą teritoriją, jei poreikio mobiliam darbui su jaunimu seniūnijoje nebeliktų.

2 Alternatyva

Atvirų erdvių tinklo plėtra

Per ateinančius 3–5 metus įsteigti 5 papildomas atviras erdves darbui su jaunimu 5-se seniūnijose, kurios neturi atvirų erdvių. Steigiant šias erdves svarbu, kad jose dirbtų jaunimo darbuotojas, bent 0,5 etato. Norint užtikrinti paslaugų kokybę, erdves galima būtų administruoti centralizuotai iš Trakų jaunimo turizmo ir laisvalaikio centro, nes šiam centrui pavyksta koordinuoti esamas 3 įstaigas ir vykdyti mobilų darbą su jaunimu. Ši alternatyva yra priklausoma nuo savivaldybės finansavimo, nes nacionalinio finansavimo kiekvienai erdvei pritraukti nepavyktų.

Abi alternatyvos leistų padengti didelę savivaldybės teritoriją ir kryptingai paslaugas teikti visiems savivaldybės jauniems žmonėms.

Jaunimo politikos plėtros Trakų rajono savivaldybėje pasiūlymai:

Jaunimo politikos įgyvendinimo plėtros Trakų rajono savivaldybėje 2022–2024 m. galimybių studijoje pateikiami pasiūlymai ir alternatyvos, kaip vystyti jaunimo politikos įgyvendinimą ir plėsti darbo su jaunimu paslaugas. Pagrindiniai pasiūlymai:

1. Siekiant sisteminio pokyčio, siūlome parengti "Trakų rajono savivaldybės jaunimo politikos įgyvendinimo priemonių planą 2022 – 2024 metams". Tai leistų kryptingai suplanuoti plėtrą bei vėliau efektyviai įvertinti pokyčius;

2. Trakų rajono savivaldybės 2021–2023 m. strateginio veiklos plano 6 priede, "Trakų rajono savivaldybės kultūros ir turizmo, sporto, jaunimo ir bendruomenių veiklos aktyvinimo programoje" siūlome išskirti jaunimo politiką ir darbą su jaunimu, kaip atskirą nuo bendruomenių ir sporto uždavinį. Tai leistų sutelkti daugiau dėmesio jaunimo politikai, ją išgryninti iš kitų politikos sričių bei kryptingiau ją vystyti;

3. Siekiant skatinti ir palaikyti jaunimo organizacijas ir su jaunimu dirbančias organizacijas, svarbu ieškoti būdų, kaip skirti organizacijoms administracinę paramą darbuotojų, biuro išlaikymui arba sukurti NVO bendradarbiavimo erdvę, kur organizacijos galėtų lengvatinėmis sąlygomis nuomotis patalpas, gauti finansininko, teisininko ar kitokią reikalingą metodinę pagalbą. Efektyviai ir profesionaliai veikiančios NVO užtikrina pilietinį dalyvavimą bei plečia veiklą ir galimybių pasiūlą savivaldybėje;

4. Už administracinę paramą, deleguoti jaunimo organizacijoms ir su jaunimu dirbančioms organizacijoms koordinuoti tarptautinį bendradarbiavimą bei inicijuoti tarptautines, vietines ir nacionalines jaunimo dalyvavimo veiklas: jaunimo mainus, festivalius, mokymus ar jaunimo diskusijas;

5. Trakų rajono savivaldybėje veikia Lietuvoje vienas ilgiausiai veikiančių jaunimo centrų – Lentvario jaunimo centras, taip pat veiklą vykdo Trakų atvira jaunimo erdvė, Aukštadvario atvira jaunimo erdvė, vykdomas mobilus darbas su jaunimu. Siekiant išlaikyti esamų veiklų kokybę bei plėsti paslaugas jaunimui, siūloma:

- a) Užtikrinti, kad jaunimo centre dirbtų 2 jaunimo darbuotojai pilnu etatu, o atvirose erdvėse bent 0,5 etato, esant galimybei – pilnu etatu;
- b) Įsteigti papildomą atvirą erdvę darbui su jaunimu Onuškyje arba Rūdiškėse, įsteigiant bent papildomą 0,5 jaunimo darbuotojo etato vietą;
- c) Siekiant kryptingai vykdyti mobilią darbą su jaunimu svarbu, kad paslaugas teiktų 2 jaunimo darbuotojai, įdarbinti bent 0,5 jaunimo darbuotojo etato. Paslaugas siūloma teikti bent 1-o karto per savaitę intensyvu, esant galimybei – 2-u kartus per savaitę;
- d) Suteikti Lentvario atviram jaunimo centrui, Trakų atvirai jaunimo erdvei, Aukštadvario atvirai jaunimo erdvei patalpas atitinkančias jaunimo poreikius ir šiems socialinių paslaugų teikėjams keliamus reikalavimus erdvėms ir patalpoms.

6. Vystyti jaunimo informavimo ir konsultavimo veiklas Trakų raj. savivaldybėje, įsteigiant jaunimo informavimo ir konsultavimo tašką Trakų viešojoje bibliotekoje;
7. Tęsti emocinį palaikymą ir / ar psichologo konsultacijas jaunimui jaunimo centre, atvirose erdvėse, išlaikant bendradarbiavimą su Trakų visuomenės sveikatos biuru arba steigiant papildomą psichologo etatą, kuris dirbtų kartu su darbo su jaunimu paslaugų teikėjais, vykdant atvirą darbą arba mobilią darbą su jaunimu;
8. Suburti įstaigas ir institucijas, dirbančias su jaunimu, tarpžinybiniam bendradarbiavimui. Organizuoti bendrus renginius, ataskaitines konferencijas (bent kartą į 6 mėn.);
9. Įgyvendinti jaunimo lyderių ugdymo programą, kurioje jaunimas galėtų savanoriauti ir padėti įstaigoms ir institucijoms Trakų rajone vykdyti jų veiklas;
10. Vykdyti jaunimo motyvavimo renginius, tokius kaip kasmetiniai jaunimo apdovanojimai;
11. 2022 m. Jaunimo metų proga, inicijuoti savivaldybės masto jaunimo renginius, tokius kaip jaunimo festivalis, kuris galėtų tapti kasmetiniu renginiu;
12. Vykdyti savivaldybės jaunimo apjungimo renginius – jaunimo problemų sprendimo hakatonus, kava su politiku, jaunimo ir su jaunimu dirbančių organizacijų mugę ar moksleivių savivaldų forumą. Tai prisidėtų prie Trakų rajono tapatybės formavimo;
13. Inicijuoti veiklas ir renginius jaunoms šeimoms. Tai atlieptų nacionalinę jaunimo politikos plėtros kryptį – paslaugos jaunimui 20–29 m., bei sukurti mentorių tinklą, asmenų, kurie galėtų patarti jaunimui rūpimais klausimais, tokiais kaip karjeros planavimas, verslo pradžia, šeimos kūrimas, darbas užsienyje ar kitomis aktualiomis temomis;
14. 2023–2024 metais inicijuoti darbo su jaunimu paslaugų plėtrą, pilotuojant praktinių įgūdžių ugdymo programas, taip atliepiant nacionalinius jaunimo politikos vystymosi prioritetus;
15. Pradėti vykdyti savivaldybės jaunimo reikalų tarybos narių, atstovaujančių jaunimą, veiklos išlaidų kompensavimą (vadovaujantis seniūnaičių išlaidų kompensavimo mechanizmu). Tai leistų užtikrinti kokybiškesnį pilietinės visuomenės atstovų dalyvavimą;
16. Perkelti gerąją Trakų rajono savivaldybės patirtį įgyvendinant dalyvaujamąjį biudžetą. Sukurti dalyvaujamojo biudžeto mechanizmą jaunimo poreikiams. Galimas pavyzdys – Klaipėdos miesto mokyklų dalyvaujamasis biudžetas, kai mokiniai nusprendžia, kam gali išleisti 1000 eurų, siekiant pagerinti sąlygas mokykloje;

17. Tęsti Trakų rajono savivaldybės vykdomą jaunimo užimtumo, verslumo ugdymo ir integracijos į darbo rinką priemonę. Skirti daugiau dėmesio darbdavių ir jaunuolių informavimui ir parengimui, bei svarstyti galimybę finansuoti jaunuolių įsidarbinimą savivaldybės biudžetinėse ar viešosiose įstaigose;

18. Trakų rajono savivaldybė turi jaunimo projektinės veiklos finansavimo konkursą. Rekomenduojame sukurti jaunimo iniciatyvų finansavimo mechanizmą, kuris leistų skirti mažą finansavimą jaunimo idėjų įgyvendinimui. Arba vadovaujantis Lijot rekomendacijomis, sukurti lankstesnį jaunimo projektų finansavimo mechanizmą leidžiantį dažniau per metus kreiptis jaunimui finansavimo smulkesnėms iniciatyvoms, veikloms ar renginiams;

19. Sistemingai plėsti jaunimo savanoriškos tarnybos įgyvendinimą, įtraukiant daugiau organizacijų ir institucijų, siūlant įvairesnę savanorystę Trakų rajono savivaldybėje;

20. Jaunimo ir su jaunu dirbančių organizacijų atstovai įvardino, kad svarbu turėti finansavimo mechanizmus, kurie leistų jaunimui prisidėti vystant savo gyvenamąją vietą mažosios architektūros elementais, tokiais kaip suoliukai, pavėsinės, kneipo takas ar pan.

21. Svarbu plėsti infrastruktūrą jaunimui visame rajone. Jauni žmonės įvardina poreikį pavėsinėms su suoliukais, galėtų atsirasti jaunimo amfiteatras, lauko erdvės sportuoti po stogu ar pan.;

22. Trakų rajono jaunimo identiteto kūrimas yra svarbi prielaida, kad jauni žmonės savo ateitį sietų su Trakų rajonu, norėtų čia gyventi ir kurti. Reikia ieškoti kompleksinių priemonių, kurios didintų savivaldybės patrauklumą jaunimui. Galima perimti patirtį iš tokių iniciatyvų kaip www.chooseklaipeda.lt. Šis jaunimui skirtas Klaipėdos prekės ženklas ir jo priemonės skirtos įgyvendinti Europos jaunimo sostinės metus. Trakų raj. savivaldybė turėtų siekti tapti Lietuvos jaunimo sostine iki 2030 metų.

23. Jaunimo užimtumo, verslumo ugdymo ir integracijos į darbo rinką priemonės įgyvendinimą sustiprintų jaunimo dirbtuvių (angl. k. maker space) įkūrimas rajone, verslo bendradarbiystės erdvės atsiradimas, bei kryptingas bendradarbiavimas su rajone veikiančiomis gamybos ir technologijų įmonėmis. Tai leistų kurti jaunimui patrauklias darbo vietas rajone.